

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційну роботу Глоби Тетяни Анатоліївни
«Здоров'яформувальна технологія спортивно-орієнтованого
фізичного виховання студентів закладів вищої освіти» на здобуття
наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту за
спеціальністю 24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання різних
груп населення**

Актуальність теми дисертаційної роботи

Проблема фізичної активності студентів та залучення учнівської молоді до занять фізичною культурою і спортом є проблемою сучасного суспільства, оскільки показники функціонального стану студентів дедалі погіршуються. У фізичному вихованні студентської молоді існує ряд проблем, таких як низький рівень фізичної підготовленості, низький рівень освіченості в галузі фізичної культури, необхідність покращення здоров'я студентів.

Сьогодні відзначається недостатня ефективність фізичного виховання студентів у вищих навчальних закладах. Зниження ефективності фізичного виховання зумовлено об'єктивними причинами, такими як: тенденція погіршення стану здоров'я абітурієнтів і студентів, збільшення кількості студентів, яких за станом здоров'я віднесено до спеціального відділення. У більшості студентів не сформована потреба піклуватися про своє здоров'я.

Традиційна система фізичного виховання у вищих навчальних закладах на сучасному етапі потребує впровадження нових напрямків організації занять з фізичної культури. Однією з перспективних сучасних форм фізичного виховання студентів є спортивно-орієнтоване фізичне виховання, що базується на принципах конверсії спортивного тренування та сприяє формуванню особистісної фізичної культури студента. Самостійний вибір студентом виду спорту сприяє підвищенню його зацікавленості заняттями з

фізичного виховання. При цьому з'являється можливість здійснення індивідуального підходу до навчання на заняттях конкретного студента та його удосконалення в обраному фізкультурно-спортивному напрямку.

Вважається, що достатньо перспективним напрямом вирішення вказаної проблеми може бути впровадження в систему секційних факультативних занять в умовах закладу вищої освіти принципу комплексного використання засобів різних видів фізичних вправ, зокрема, засобів найбільш популярних у студентів видів спортивних ігор. У зв'язку з вище викладеним актуальним є питання щодо наукового обґрунтування, апробації та практичного впровадження здоров'яформувальних технологій спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів закладів вищої освіти на основі експериментальної програми, яка забезпечувала б повну реалізацію мотиваційних настроїв студентської молоді та вирішення основних завдань.

Таким чином, наукова проблема розробки змістовного і технологічного забезпечення фізичного виховання студентів на основі застосування спортивних ігор, зокрема засобів настільного тенісу, розглянута Т.А.Глобою у дисертаційній роботі, є актуальною.

Метою дисертаційного дослідження є: теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити здоров'яформувальну технологію спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів з використанням засобів настільного тенісу, спрямовану на покращення показників фізичного та психоемоційного стану молоді, створення належних умов для залучення їх до рухової активності.

Робота виконана згідно з Планом науково-дослідної роботи Класичного приватного університету на 2013–2018 рр. з теми «Проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання і спорту осіб різного віку» (номер державної реєстрації 0113U000729) та Планом науково-дослідної роботи НУФВСУ на 2016–2020 рр. за темою кафедри здоров'я, фітнесу та рекреації «Теоретико-методологічні засади оздоровчо-рекреаційної рухової

активності різних груп населення» (номер державної реєстрації 0116U001630). Роль автора полягала в розробці здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів з використанням засобів настільного тенісу, спрямованої на створення належних умов для залучення молоді до рухової активності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота викладення в опублікованих працях.

Сформульований Т. А. Глобою науковий апарат дослідження не викликає зауважень. Дисертант використав комплекс сучасних методів дослідження, що повністю відповідає поставленим задачам.

Для вирішення поставлених завдань було використано такі методи дослідження: аналіз і узагальнення науково-методичної літератури і документальних матеріалів; педагогічне спостереження; педагогічний експеримент; тестування загальної та спеціальної фізичної підготовленості; антропометричні та фізіологічні методи дослідження; пакет комп'ютерних програм для дослідження простих і складних сенсомоторних реакцій (комп'ютерний діагностичний комплекс «Діагност-1М»); соціологічні методи дослідження. Систематизація матеріалу і первинна математична обробка були виконані за допомогою таблиць Microsoft®Excel 2010.

Таким чином, обґрунтованість та достовірність результатів дослідження обумовлені сукупністю методологічних і теоретичних позицій дослідження; теоретико-методологічною обґрунтованістю концепції дослідження; аналізом сучасних підходів до вирішення проблеми; організацією експериментальної роботи з використанням комплексу методів дослідження, адекватних об'єкту і предмету, меті і завданням дисертаційного дослідження; практичною апробацією; статистичною обробкою отриманих результатів та позитивним ефектом від впровадження.

Сформульовані висновки у повній мірі відображають зміст проведених досліджень і відповідають завданням.

Ступінь новизни наукових положень і результатів, отриманих особисто здобувачем і поданих на захист.

До найбільш значущих наукових результатів треба віднести те, що у роботі автором уперше:

- теоретично обґрунтовано й розроблено здоров'яформувальну технологію спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів на основі використання засобів настільного тенісу, науковими основами якої виступають системність, діагностичний підхід, поетапність, модульність, диференціація та індивідуалізація. Технологія передбачає функціональну взаємодію таких структурних елементів, як мети, завдань, принципів, етапів, критеріїв ефективності; опрацьовано умови її реалізації в процесі фізичного виховання студентської молоді в закладі вищої освіти;

- виявлено й обґрунтовано взаємозв'язок основних компонентів здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів та її складової програми з настільного тенісу, засоби якого впливають на розвиток координації та швидкісної витривалості м'язів ніг, рук, тулуба; психологічних якостей – концентрації уваги, оперативного мислення, обсягу уваги, реакції вибору; інтегральних якостей – вміння дозувати невеликі зусилля, здатності зберігати високий рівень працездатності, що є необхідним для подальшої професійної діяльності майбутніх фахівців технічної групи спеціальностей доведено ефективність комплексного використання засобів різних видів спортивних ігор у забезпеченні гармонійного розвитку організму студентів, а саме: одночасного покращення різних видів їх фізичних якостей, функціонального стану та фізичного здоров'я;

- визначено й обґрунтовано основні підходи до диференціації засобів настільного тенісу залежно від рівня фізичної підготовленості студентів, для адекватного планування навчального матеріалу, забезпечення наступності процесу фізичного виховання;

- розширено наукові дані та доповнено інформацію про оптимальні

умови організації спортивно-орієнтованого фізичного виховання, спрямованого на підвищення рівня здоров'я, показників фізичного й психоемоційного стану студентів, створення належних умов для залучення їх до рухової активності;

- набули подальшого розвитку питання оцінювання переваг у виборі виду рухової активності, показників фізичного стану, здоров'я, мотивації та фізичної підготовленості студентської молоді закладів вищої освіти.

Практична значущість одержаних результатів дослідження полягає у можливості широкого застосування теоретичних положень і методичних розробок, викладених у дисертації, в процесі організації спортивно-орієнтованих занять, секційної роботи студентської молоді у закладі вищої освіти. Розроблено структуру та зміст програми занять з використанням засобів настільного тенісу, а також структуру комплексного контролю досягнень студентів на заняттях з фізичного виховання. Засоби, подані в програмі, окрім питання здоров'яформування, вирішують також завдання професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців.

Повнота викладу основного змісту дисертації не викликає сумніву. За темою дисертаційної роботи опубліковано 21 наукову працю. Основні положення дисертації викладено в 7 працях: 6 праць опубліковано у фахових виданнях України, з яких 3 включено до міжнародної наукометричної бази, 1 публікація – у науковому періодичному виданні іншої держави (Польщі), яке включено до міжнародної наукометричної бази; 12 публікацій апробаційного характеру; 2 праці додатково відображають наукові результати дисертації.

Основні практичні та теоретичні результати дослідження представлені на міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Фактичний матеріал, наведений у роботі, та зроблені на його основі узагальнення й висновки мають значення для підвищення ефективності процесу фізичного виховання у ЗВО. Використання рекомендацій сприяло

покращенню показників фізичного стану. Всі основні положення дисертації стали підґрунтям удосконалення навчальних дисциплін, які викладаються у Класичному приватному університеті, Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара. Впровадження підтверджено відповідними актами.

Оцінка змісту дисертації, її завершення в цілому та ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертації.

Автореферат відповідає змісту дисертації і розкриває її основні положення.

Робота складається з переліку умовних позначень, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел (244 найменування), додатків та викладена на 244 сторінках. Робота містить 44 таблиці, 8 рисунків.

У вступі обґрунтовується актуальність роботи, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів, визначено особистий внесок здобувача, наведено дані щодо переліку наукових конференцій, на яких було апробовано результати дослідження, зазначено кількість публікацій автора.

У першому розділі **«Здоров'яформувальні підходи до підвищення ефективності спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів закладів вищої освіти»** здійснено аналіз, систематизацію й узагальнення науково-методичної літератури, документальних матеріалів із досліджуваної проблеми.

На основі аналізу літературних джерел автору вдалося визначити необхідність та нагальність реорганізації системи фізичного виховання ЗВО, встановити, що наявні рекомендації до організації процесу фізичного виховання у сучасних умовах втілено не у повному обсязі, ефективність запропонованих підходів недостатня. Традиційні підходи до побудови програм з фізичного виховання зі студентською молоддю в умовах ЗВО не призвели до відчутних результатів у стані здоров'я молодого покоління, не

сприяли формуванню мотивації до регулярних занять руховою активністю. На сьогодні все ширше використовується спортивно-орієнтоване фізичне виховання студентів, що базується на принципах конверсії спортивного тренування, вільного вибору виду спорту, яке сприяє формуванню особистісної фізичної культури студента. Фахівці наголошують на раціональності впровадження здоров'яформувальних технологій у процес спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів, на доцільність використання засобів спортивних ігор

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** розкрито зміст і доцільність використаних методів дослідження, їх адекватність щодо об'єкту, предмету, мети та завдань роботи, наведено загальні відомості про контингент обстежених студентів, дані щодо організації та етапів дослідження.

У третьому розділі **«Характеристика основних компонентів розробки здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів»** представлено дані: констатувального експерименту, у якому взяли участь 290 студентів з п'яти закладів вищої освіти; анкетування науково-педагогічних працівників та студентів; аналіз результатів анкетування молоді різних ЗВО України щодо уподобань до ігрових видів спорту. До основних компонентів розробки здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів дисертантом було віднесено оцінювання ефективності організації занять студентів з фізичного виховання у ЗВО, мотивації до видів рухової активності, показників фізичного стану, фізичного здоров'я студентів ЗВО, фізичної підготовленості.

Проведений аналіз ставлення студентів ЗВО до дисципліни «Фізичне виховання» продемонстрував індиферентне їх відношення до організованих занять.

Встановлено, що високою популярністю серед студентів багатьох ЗВО користується настільний теніс. Виявлено основні підстави для відвідування занять з фізичного виховання з використанням засобів настільного тенісу:

зміцнення здоров'я, підвищення фізичної підготовленості; бажання відпочити від навчальних занять і розважитися; отримати емоційне задоволення від гри і спілкування. У більшості ЗВО використовуються заняття настільним тенісом у якості секційної моделі організації фізичного виховання.

Для розробки здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання з використанням засобів настільного тенісу було проведено дослідження морфофункціональних показників студентської молоді та отримано середні значення, характер розподілу яких знаходився в межах вікових норм як у юнаків, так і у дівчат.

Отримані дані констатувального експерименту, результати опитування науково-педагогічних працівників та студентів, аналіз наявних програм дозволили визначити необхідність обґрунтування та розроблення здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів, спрямованої на покращення показників фізичного та психоемоційного стану молоді, створення належних умов для залучення їх до рухової активності.

У четвертому розділі **«Обґрунтування та розробка структури та змісту здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів»** представлено дані перетворювального експерименту; визначено основні передумови розробки здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів ЗВО; представлено структуру здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів з використанням засобів настільного тенісу.

Практичною складовою розробки стала навчальна програма спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів з використанням засобів настільного тенісу, яка містить блоки теоретичного та практичного матеріалу. Програмний матеріал містить 8 розділів: теоретична підготовка, загальна фізична підготовка, спеціальна фізична підготовка, вивчення та удосконалення техніки та тактики гри у настільний теніс, інструкторська та суддівська практика, організація, проведення змагань, методика суддівства,

участь у змаганнях, тестування. Програма містить модулі різної цільової спрямованості в річному циклі підготовки, що складають блоки вправ, які включають: засоби, що використовуються при проведенні підготовчої і заключної частин занять, засоби розвитку спеціальної координації, засоби спеціальної фізичної підготовки, засоби базової технічної і тактичної підготовки, засоби інтегральної підготовки.

Розроблено структуру комплексного контролю досягнень студентів на заняттях з фізичного виховання, що відповідає вимогам оцінювання вищої школи.

Оцінка ефективності розробленої програми настільного тенісу здійснювалася відповідно до критеріїв ефективності, запропонованих експертами та у відповідності до рекомендованих у програмних документах підходів до оцінки рівня техніко-тактичної та спеціальної фізичної підготовленості студентів ($n=30$). Було показано, що спеціалізований процес фізичного виховання з ознаками спортивного тренування впливає на показники функціональних систем, що забезпечують виконання основної спортивної вправи.

Експериментально доведено приріст у показниках загальної та спеціальної фізичної підготовленості, фізичної і розумової роботоздатності та фізичного здоров'я, функціонального стану нервової системи, психоемоційного стану, що свідчить про сприятливий вплив занять на дані показники.

Запропонована здоров'яформувальна технологія з використанням засобів настільного тенісу за розробленою програмою позитивно впливає на рівень фізичного здоров'я студентів, показники їх фізичної підготовленості, рівень уваги, стан рухового і зорового аналізаторів, психологічний стан, розумову та фізичну роботоздатність. Це дозволяє рекомендувати запропоновану технологію в якості ефективного засобу спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів ЗВО.

У п'ятому розділі **«Аналіз та узагальнення результатів дослідження»** автором охарактеризовано повноту вирішення завдань дослідження,

проведено аналіз отриманих результатів з точки зору зіставлення їх з літературними даними і визначення наукової новизни. У роботі отримані дані, які підтверджують і доповнюють результати досліджень, а також сприяли одержанню нових даних щодо проблеми, яка вивчалася. Новими даними є теоретичне обґрунтування та розроблення здоров'яформувальної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання з використанням засобів настільного тенісу для ефективнішого вирішення завдань залучення молоді до регулярних занять фізичними вправами, обґрунтування та розробка структури та змісту програми занять настільним тенісом; визначення критеріїв ефективності запропонованої програми та на цій основі розроблення структури комплексного контролю досягнень студентів на заняттях з фізичного виховання.

Висновки повністю відповідають завданням дослідження та змісту основного тексту роботи, є логічними та структурованими.

Повнота викладу матеріалів дисертації в роботах, які опубліковані автором. За темою дисертаційної роботи опубліковано 21 наукову працю. Основні положення дисертації викладено в 7 працях: 6 праць опубліковано у фахових виданнях України, з яких 3 включено до міжнародної наукометричної бази, 1 публікація – у науковому періодичному виданні іншої держави (Польщі), яке включено до міжнародної наукометричної бази; 12 публікацій апробаційного характеру; 2 праці додатково відображають наукові результати дисертації.

Автореферат розкриває основний зміст виконаного дослідження і отриманих результатів, висвітлених у дисертаційній роботі. Апробація результатів дослідження проведена достатньо широко. Основні результати дослідження доповідалися на III–V Міжнародних науково-практичних конференціях «Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту та туризму» (Запоріжжя, 2011–2013), Міжнародній електронній науково-практичній конференції, присвяченій пам'яті проф. Р. Т. Раєвського (Одеса, 2013), I Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні

проблеми фізичного виховання і спорту в сучасних умовах» (Дніпропетровськ, 2015), Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародний форум прихильників фізичної культури, студентського спорту та здорового способу життя» (Дніпро, 2016); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Модернізація загальної та професійної освіти в умовах глобального світу» (Запоріжжя, 2013), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми фізичного виховання студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання» (Дніпропетровськ, 2014), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фундаменталізація змісту загальноосвітньої та професійної підготовки: проблеми і перспективи» (Кривий Ріг, 2015), III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фізична реабілітація та здоров'язберезувальні технології: реалії та перспективи» (Полтава, 2017), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми фізичного виховання та спорту в сучасних умовах» (Дніпро, 2017); щорічних конференціях кафедри теоретичних основ фізичного та адаптивного виховання Класичного приватного університету (2014–2018).

Зауваження щодо змісту дисертації та автореферату.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, звертаємо увагу на окремі недоліки і дискусійні аспекти, зокрема:

1. У I розділі, враховуючи сучасні тенденції розвитку країни, необхідно було більше уваги звернути на досвід роботи іноземних фахівців, на ступені розробленості, особливостях, спрямованості цих розробок зарубіжними науковими школами, де ситуація з використанням видів спорту у фізичному вихованні студентів краща.
2. У таблицях 3.1, 3.5, 3.6, 3.7, 3.11, 3.12 сума відсотків перевищує 100. Таке можливо, якщо респонденти при опитуванні мали можливість обирати декілька варіантів відповіді на одне й те ж питання, але про це у тексті дисертації про це нічого не сказано.
3. На стор. 50 вказано, що у переважній більшості університетів США

функціонують кафедри фізичного виховання. В той же час на стор. 89 зазначено, що у переважній більшості американських та європейських університетів немає ані кафедр фізичного виховання, ані занять з фізичного виховання як таких.

4. Некоректно наведено формулу для визначення індексу Кетле (стор. 79).

5. Потребує уточнення чому в якості експериментальної бази дослідження вибрано саме такі заклади вищої освіти, чим обумовлений зазначений вибір?

6. На нашу думку, потребує уніфікації спеціальна термінологія, що використовується у роботі, зокрема, зрізки – підрізки, поштовх – товчок тощо.

7. З огляду на значний масив опрацьованого матеріалу щодо особливостей організації та проведення занять з використанням засобів настільного тенісу бажано було б представити практичні рекомендації. Оскільки запропонована автором програма рекомендована до впровадження впродовж чотирьох років навчання, в той час як більшість закладів вищої освіти України таких можливостей не має, можливо доцільно було передбачити можливість використання даної програми тільки на першому другому році навчання.

8. В роботі є деякі стилістичні і орфографічні помилки.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота Глоби Тетяни Анатоліївни на тему «Здоров'яформувальна технологія спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів закладів вищої освіти» виконана автором самостійно, є закінченою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані експериментальні результати.

Дисертаційна робота відповідає вимогам п. 11 "Порядку присудження наукових ступенів", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, а її автор Глоба Тетяна Анатоліївна заслуговує присвоєння

наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Офіційний опонент:

кандидат наук з фізичного виховання

і спорту, доцент, завідувач кафедри

фізичного виховання та спорту

Харківського національного

університету імені В. Н. Каразіна

В.О.Темченко

Підпис Темченка В.О. засвідчую:

Начальник служби управління персоналом

Харківського національного університету

імені В. Н. Каразіна

С.М. Куліш